

3. Геєць В. Уряд розпочав реформувати з найважливіших галузей / В. Геєць // Урядовий кур'єр – 2006 р. – 21 лист. (№219). – С. 2.
4. Дем'яненко М. Я. Фінансові проблеми формування та розвитку аграрного ринку / М. Я Дем'яненко. – К.: ННЦІАЕ, 2007. – 63 с.
5. Лисько В. Харчова промисловість у системі АПК / В. Лисько // Економіка України. – 2000. – № 8. – С. 55-61.
6. Михасюк І. Р. Менеджмент глобальної економіки / І. Р. Михасюк, І. О. Бочак. – Львів: Львівський нац. ун-т ім. Ів. Франка; Вища школа інформатики, 2004. – 196 с.
7. Остапко Т. О. Ринкова трансформація аграрного сектора / О. Т. Остапко. – К.: Фенікс. 2004. – 280 с.
8. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового алкогольних напоїв та тютюнових виробів: Закон України [від 07 лютого 2002 р. № 3032-III із змін, і допов.] // ВВР України. – 2002. – № 26. – С. 667-678.

Summary. *The article reveals the beginning of distilleries different distilleries on the tail, and turned attention to the activities of the enterprises at present.*

Key words: *alcohol, distillery, industry, activity, production.*

УДК 658.5

Перчук О.В., старший викладач ДВНЗ
«Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті визначено сутність та використання сучасних концепцій оцінки ефективності. Розглянуто підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства.

Ключові слова: *Ефективність, система збалансованих показників, управління на основі вартості, грошові потоки, прибуток, рентабельність, чиста поточна вартість, індекс доходності, внутрішня норма доходності.*

Актуальність проблеми. Ефективність є однією з головних характеристик результативності управління діяльністю підприємства, що зумовлює необхідність її детального вивчення. Забезпечення ефективності напряму пов'язано з його оцінюванням. Розв'язання питань підвищення та підтримки ефективності управління діяльністю підприємства неможливо без комплексного оцінювання її рівня. Результати такого оцінювання дозволяють встановити масштаб і зміну спрямованості в управлінні діяльністю підприємства, прогнозувати їх вплив на ключові функціональні підсистеми підприємства, ухвалювати відповідні управлінські рішення щодо підвищення та підтримки рівня ефективності управління діяльністю, вибирати методи, способи, інструменти управління діяльністю підприємства.

Постановка проблеми. Ефективність діяльності підприємства визначають різні фактори. В межах теорії ефективності існує проблема відсутності єдиного підходу оцінки ефективності діяльності підприємств. Оцінка ефективності повинна враховувати різні аспекти діяльності підприємства і охоплювати показники як поточної так і динамічної оцінки.

Аналіз наукових праць. Проблема забезпечення ефективності і результативності діяльності соціально-економічних систем перебувала у центрі досліджень багатьох видатних науковців, але особливо слід відзначити роботи В. Паретто, Е. Барона, Питера Ф. Друкера, Ф.А. Хайека, М. Алле, К. Куросави, А. Лоурола, Б. Гоулда,

Д. Скотт Сінка, Д. Нортон, Т. Питерса, Р. Уотермена, Ю.Ф. Шрейдера, Т.С. Хачатурова, С. Ейлора, Б. Голда, Ю. Сьозана, С.Ф. Покропивного, В. Геєця, И.И. Прокопенка, А.М. Матлина, А.А. Барсова, В.М. Московича, В. Батрасова, А.Ф. Сильченкова, В.В. Прядко, В.Я. Хрипача, А.Б. Борисова та ін.

Метою статті є визначення особливостей оцінки ефективності діяльності підприємства в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Оцінка ефективності підприємств може здійснюватися на основі традиційних показників і узагальнюючих показників таких, як прибуток, рентабельність. Оцінювання ефективності пропонується здійснювати на основі нових концепцій таких, як система збалансованих показників, концепція вартості бізнесу, концепція грошових потоків. Впровадження цих концепцій на підприємствах ще є проблематичним з точки зору інформаційної забезпеченості та відсутності єдності у підходах оцінки. Згідно з традиціями зарубіжних наукових шкіл, вважається, що моделі оцінки та управління організаційною ефективністю справляють визначальний вплив на формування теоретичних підходів до дослідження результативності. На цій основі стверджується, що оцінка ефективності репрезентує результати економічної діяльності, тоді як вимірювання результативності виступає як аналітичний інструментарій оцінки ефективності. Така теза зазвичай пояснюється тим, що проблематика визначення ефективності і результативності не відрізняється, а отже, й оцінка, аналіз та управління є ідентичними. Таким чином, провідні світові видання у сфері менеджменту та економіки до 70-80-х років минулого століття акцентували увагу на відсутності відмінностей між категоріями «ефективність» і «результативність». Але, починаючи з 80-90-х років ХХ ст., ситуація змінюється кардинальним чином, і в спеціалізованих наукових публікаціях багато вчених віддають перевагу використанню терміна «результативність». Поступово концепції оцінки результативності переростають з аналітичних інструментів в універсальну філософію людської діяльності, у тому числі і в економічному середовищі. При цьому теорії і моделі оцінки ефективності господарської діяльності пов'язуються з прогнозами, конструюванням майбутнього компаній. У цей же час концепції дослідження результативності розвиваються під впливом облікових технологій (на базі інформаційних технологій) у напрямку управління процесами досягнення перспектив підприємств, тобто на процесах реалізації їх потенціалу сьогодні.

Економічна ефективність визначається як відношення результатів до витрат, що характеризує використання ресурсів. Оцінка ефективності може визначатися ефективністю бізнесу в цілому, економічним обґрунтуванням інноваційних та інвестиційних заходів. Крім того, використовуються показники ефективності використання ресурсів підприємства такі, як узагальнюючі показники (рентабельність виробництва, витрати на 1 грн. товарної продукції та ін.), ефективності використання праці (темп росту продуктивності праці, трудомісткість одиниці продукції та ін.), ефективності використання основних засобів (фондовіддача, рентабельність основних засобів та ін.), ефективності використання фінансових коштів (оборотність обігових коштів та ін.).

Узагальнюючим показником ефективності діяльності підприємства визнається рентабельність. Аналіз рентабельності підприємства проводиться за допомогою:

- показників рентабельності, з використанням витратного підходу (рентабельність продукції, рентабельність операційної діяльності та ін.);
- показників, що характеризують прибутковість продажу (чиста рентабельність продажу та ін.);
- показників ефективності використання ресурсів, або ресурсний підхід (рентабельність власного капіталу, рентабельність активів).

Для оцінки ефективності діяльності підприємства використовуються показники: рентабельність активів, рентабельність капіталу, рентабельність власного капіталу, рентабельність продажу, рентабельність стратегічних інвестицій, рентабельність акцій. Однак ці показники характеризують поточний стан підприємства.

Оцінка ефективності діяльності підприємства повинна здійснюватися за фінансовими і нефінансовими показниками, враховувати всі аспекти діяльності підприємства.

Для ефективного управління підприємством впроваджується оцінка його вартості, як та що може бути гнучкою до змін та відбивати зміни у вартості підприємства. Основним критерієм ефективного управління підприємством визначається його ринкова вартість. Вартісний підхід розглядається як альтернативний управлінню підприємством на основі абсолютних (прибуток) і відносних (рентабельність) показників. Показник ринкової вартості підприємства є комплексною оцінкою ефективності його діяльності. Традиційні показники ефективності роботи підприємства, як обсяг продажу, прибуток, собівартість, ліквідність, фінансова стійкість оборотність активів є характеристиками окремих економічних аспектів діяльності підприємства, вартість є узагальнюючим показником. Традиційно використовують витратний, ринковий і доходний підходи до оцінки вартості бізнесу, методи оцінки вартості можуть базуватись на грошових потоках, на приведених вартостях, на доданих вартостях, на суміщенні доходів та активів з використанням приведених вартостей.

Створення комплексних систем вимірювання результатів за напрямками діяльності підприємства реалізується по-різному. Оцінка може здійснюватися на основі системи збалансованих показників, панелі управління, карти збалансованих показників визначення успіху (призма ефективності).

Грошові потоки представляють собою фінансовий підсумок діяльності підприємства. Для оперативного і стратегічного управління підприємством використовується категорія грошового потоку. Грошовий потік спрощено може розглядатися як сума чистого прибутку і амортизації. На основі грошового потоку розраховуються показники ефективності: чиста поточна вартість; індекс доходності; внутрішня норма доходності; дисконтований термін окупності. Для оцінки підприємства найбільш прийнятним є чиста поточна вартість та індекс доходності.

Отже, оцінка ефективності повинна мати як вартісну оцінку так і результати виміру досягнень за напрямками діяльності. Загальну оцінку ефективності діяльності підприємства слід здійснювати з використанням традиційних і нових показників оцінки.

Список використаних джерел

1. Кокинз Г. Управление результативностью: Как преодолеть разрыв между объявленной стратегией и реальными процессами. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 315 с.
2. Майер, Маршал В. Оценка эффективности бизнеса / Пер. с англ. А.О. Корсунський. – М.: ООО «Вершина», 2004. – 272 с.
3. Управление эффективностью бизнеса / Е.Ю. Духонин, Д.В. Исаев, Е.Л. Мостовой и др.; под ред. Г.В. Генса. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 269 с.
4. Ольве, Нильс-Горан, Рой, Жан, Веттер, Магнус Оценка эффективности деятельности компании. Практическое руководство по использованию сбалансированной системы показателей: Пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2003. – 304 с.

Summary. In the article the notion of the effectiveness evaluation and its usage are determined. The approaches to the enterprises activity effectiveness evaluation are considered.

Key words: performance, Balanced Scorecard, management based on value, cash flow, profit margin, net present value, profitability index, internal rate of return.